

KOMISJA
NADZORU
FINANSOWEGO

Informacja o sytuacji banków spółdzielczych i zrzeszających po III kwartale 2019 r.

**URZĄD KOMISJI NADZORU FINANSOWEGO
WARSZAWA, grudzień 2019 r.**

Spis treści

1	Najważniejsze spostrzeżenia i wnioski	3
1.1	Banki spółdzielcze	3
1.2	Banki zrzeszające	3
1.3	Systemy IPS	4
2	Charakterystyka ogólna sektora banków spółdzielczych	5
2.1	Sektor spółdzielczy na tle sektora bankowego	5
2.2	Udziałowcy i fundusz udziałowy	6
2.3	Zatrudnienie i placówki	6
3	Banki spółdzielcze	7
3.1	Kredyty i inne należności brutto banków spółdzielczych	7
3.2	Instrumenty dłużne	9
3.3	Jakość należności od sektora niefinansowego i jednostek samorządu terytorialnego	9
3.4	Depozyty banków spółdzielczych	11
3.5	Wyniki finansowe i efektywność	11
4	Banki zrzeszające	12
4.1	Kredyty i inne należności brutto od sektora niefinansowego i samorządowego	13
4.2	Instrumenty dłużne	14
4.3	Jakość należności banków zrzeszających od sektora niefinansowego	14
4.4	Źródła finansowania działalności – depozyty banków zrzeszających	15
4.5	Wyniki finansowe i efektywność banków zrzeszających	15
5	Sytuacja płynnościowa – normy LCR	16
6	Fundusze własne	16

1 Najważniejsze spostrzeżenia i wnioski

1.1 Banki spółdzielcze

Na koniec września 2019 r. działało 541 banków spółdzielczych, z czego 321 było członkami systemu ochrony IPS BPS, a 194 IPS SGB.

Poza IPS funkcjonowało 26 banków, z tego 15 posiadało fundusze własne na koniec września 2019 r. przekraczające 5 mln euro.

Wynik finansowy netto banków spółdzielczych zmniejszył się w stosunku do września 2018 r. o 4,7% (do 518,8 mln zł). Stratę netto w łącznej kwocie 95,6 mln zł poniosło 15 banków.

Głównymi powodami spadku generowanych dochodów były wzrost salda rezerw celowych (o 120,5 mln zł) oraz kosztów operacyjnych (o 60,1 mln zł).

Należności banków spółdzielczych od sektorów niefinansowego i samorządowego wzrosły w stosunku do września 2018 r. o 5,0% do 77,6 mld zł. Kredyty mieszkaniowe stanowiły 63,8% kredytów dla osób prywatnych. Ich saldo wynosiło na koniec września 2019 r. 12,5 mld zł (18,4% kredytów dla sektora niefinansowego), z czego 12,3 mln zł było denominowane w walutach obcych.

Jakość należności banków spółdzielczych od sektora niefinansowego i jednostek samorządu terytorialnego w stosunku do września 2018 r. poprawiła się nieznacznie: udział należności zagrożonych w należnościach ogółem od sektorów niefinansowego oraz samorządowego wyniósł 7,8% (we wrześniu 2018 r. 8,0%).

Udział należności zagrożonych w należnościach od sektora niefinansowego wyniósł we wrześniu 2019 r. 8,9% (we wrześniu 2018 r. 8,8%), co wynikało przede wszystkim z pogorszenia jakości należności od MŚP i przedsiębiorców indywidualnych.

Poziom wyrezerwowania należności od sektora niefinansowego zwiększył się z 42,6% do 46,4%.

Depozyty w bankach spółdzielczych wzrosły w stosunku do września 2018 r. o 9,4% do 128,5 mld zł.

W bankach spółdzielczych rośnie nadwyżka depozytów sektora niefinansowego nad kredytami dla tego sektora. Jest ona lokowana głównie w bankach zrzeszających i w instrumenty dłużne, przede wszystkim obligacje Skarbu Państwa i bony pieniężne Narodowego Banku Polskiego, oraz, w mniejszym stopniu, przeznaczane na akcję kredytową dla samorządów.

Fundusze własne banków spółdzielczych w stosunku do września 2018 r. wzrosły o 3,1% do 12,5 mld zł.

Łączny współczynnik kapitałowy banków spółdzielczych wyniósł 17,8% (wobec 17,6% we wrześniu 2018 r.), zaś współczynnik Tier1 wyniósł 17,0% wobec 16,7% we wrześniu 2018 r.

Fundusze własne wyższe niż równowartość 5 mln euro posiadały we wrześniu 2019 r. 192 banki wobec 184 we wrześniu 2018 r.

1.2 Banki zrzeszające

Wg stanu na koniec września 2019 r. funkcjonowały 2 banki zrzeszające: Bank Polskiej Spółdzielczości S.A. w Warszawie oraz SGB-Bank S.A. w Poznaniu. Banki zrzeszające na koniec września 2019 r. wykazały zysk netto w kwocie 41,8 mln zł, tj. o 3,9 mln zł więcej niż we wrześniu 2018 r.

Należności brutto banków zrzeszających od sektora niefinansowego i samorządowego wzrosły w stosunku do września 2018 r. o 1,4% i wyniosły 13,3 mld zł, zaś w przypadku samego sektora niefinansowego zmniejszyły się o 5,5%, do 10,5 mld zł.

W stosunku do września 2018 r. nastąpiła poprawa jakości należności banków zrzeszających od sektora niefinansowego oraz samorządów.

Wyrezerwowanie należności ze stwierdzoną utratą wartości od sektora niefinansowego w bankach zrzeszających wzrosło z 42,7% we wrześniu 2018 r. do 46,4% we wrześniu 2019 r.

Depozyty w bankach zrzeszających wzrosły w stosunku do września 2018 r. o 13,7% (tj. o 4,1 mld zł, do 34,9 mld zł). Są one silnie skorelowane z depozytami składanymi przez banki zrzeszone.

Fundusze własne banków zrzeszających na koniec września 2019 r. były wyższe o 6,0% niż we wrześniu 2018 r. i wyniosły 2,0 mld zł. Kapitał Tier I stanowił 72,3% funduszy własnych (77,3% we wrześniu 2019 r.).

Przeciętny współczynnik wypłacalności banków zrzeszających wyniósł we wrześniu 2019 r. 14,6% wobec 13,5% rok wcześniej.

Dane liczbowe

Szczegółowe dane liczbowe sektora banków spółdzielczych dostępne są na stronie Urzędu Komisji Nadzoru Finansowego: https://www.knf.gov.pl/publikacje_i_opracowania w zakładce dane statystyczne.

1.3 Systemy IPS

Na koniec września 2019 r. działały dwa Instytucjonalne Systemy Ochrony (w zrzeszeniu SGB i w zrzeszeniu BPS)

Oba systemy IPS pod względem aktywów stanowią ponad 91% sektora banków spółdzielczych. W obu systemach ochrony uczestniczy 95% wszystkich podmiotów sektora banków spółdzielczych, które odpowiadają za wypracowanie 89,7% wyniku finansowego netto całego sektora.

Na koniec września 2019 r. **aktywa** uczestników obu Systemów Ochrony wyniosły łącznie 173,8 mld zł. **Wynik netto** uczestników na koniec września 2019 r. osiągnął wartość 502,7 mln zł. Banki będące uczestnikami Systemów Ochrony prowadziły działalność poprzez 3 220 placówek oraz zatrudniały 28 955 osoby.

Portfel kredytowy bez instrumentów dłużnych banków zrzeszonych w Systemach Ochrony, na koniec września 2019 r. wyniósł 83 185 mln zł i wzrósł w ciągu roku o 11,3%. W stosunku do września 2018 r. jakość portfela kredytowego uległa nieznacznej poprawie, udział kredytów zagrożonych obniżył się z 8,85% na koniec września 2018 r. do 8,70% na koniec września 2019 r. Jednocześnie wzrosło pokrycie rezerwami i odpisami wartości portfela kredytów zagrożonych z 46,1% na koniec września 2018 r. do 49,0% na koniec września 2019 r.

Fundusze własne banków należących do Systemów Ochrony na koniec września 2019 r. były wyższe o 1 181,6 mln zł i wynosiły 13 142,1 mln zł. Łączny współczynnik kapitałowy nieznacznie wzrósł z 17,16% do 17,44%.

Według stanu na koniec września 2019 r. oba IPS na rachunku **Funduszu Pomocowego** zgromadziły kwotę 943 mln zł, a dodatkowo w Bankach Zrzeszających dostępne są środki **Minimum Depozytowego** w kwocie 8 524 mln zł, które zabezpieczają ryzyko utraty płynności przez Uczestników Systemów Ochrony.

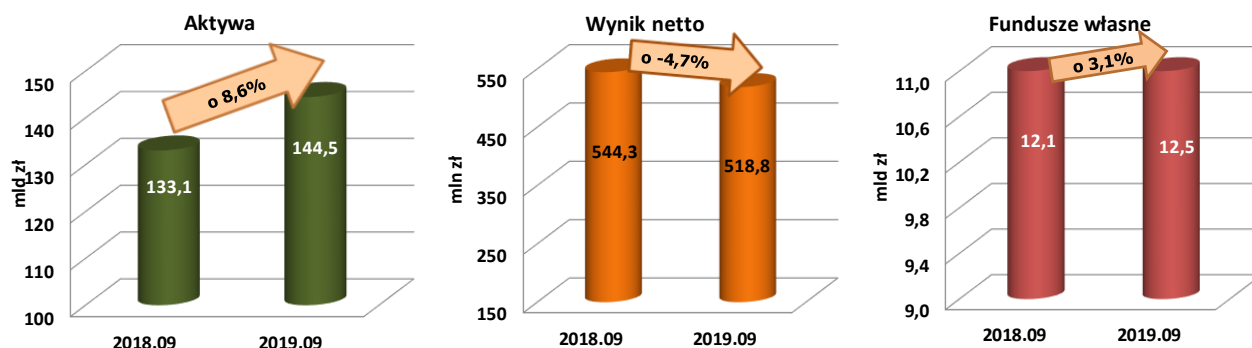
2 Charakterystyka ogólna sektora banków spółdzielczych

Na koniec września 2019 r. działało 541 banków spółdzielczych, w tym 321 było członkami systemu ochrony IPS BPS, a 194 IPS SGB.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami ustawy z dnia 7 grudnia 2000 r. o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających (j.t.: Dz. U. 2018 poz. 613 ze zm.) dotychczasowe umowy zrzeszenia przestały już obowiązywać w przypadku banków spółdzielczych pozostających poza IPS: w dniu 23 listopada 2018 r. wygasła umowa zrzeszenia SGB-Banku S.A., a 31 grudnia 2018 r. Banku Polskiej Spółdzielczości S.A. Oznacza to koniec 36-miesięcznego okresu przejściowego, o którym mowa w art. 22b ust. 12 ww. ustawy. Po zakończeniu wymienionego okresu przejściowego banki, które posiadają fundusze własne o równowartości 5 mln euro oraz nie są uczestnikami IPS i nie uzyskały samodzielności przed upływem okresu przejściowego stają się samodzielne z mocy ustawy, w szczególności nie jest wymagana zgoda KNF na ich samodzielną działalność. Nie wyklucza to ich przystąpienia do IPS.

Poza IPS funkcjonowało 26 banków, w tym 15 posiadało fundusze własne na koniec września 2019 r. przekraczające 5 mln euro.

Wykres 2.1 Zmiany podstawowych wielkości charakteryzujących banki spółdzielcze

Tabl. 2.1 Wybrane wskaźniki banków spółdzielczych

	ROA (%)	ROE (%)	C/I (%)	aktywa / zatrudnienie (tys. zł)	wynik finansowy netto / zatrudnienie (tys. zł)	koszty pracy / zatrudnienie (tys. zł)	TCR (%)	Wsp. Tier I (%)	udział należności zagrożonych w należnościach od sektora niefinansowego (%)	poziom wyrezerwowania należności z utratą wartości od sektora niefinansowego (%)	relacja kredyty / depozyty - sekt. niefinans. (%)
2018.09	0,6	6,0	68,6	4 288,5	23,4	67,6	17,6	16,7	8,8	42,6	61,6
2019.09	0,5	5,6	67,8	4 704,4	22,5	71,2	17,8	17,0	8,9	46,4	58,2

Łączny współczynnik kapitałowy zwiększył się – od września 2018 r. z 17,6% do 17,8% z powodu szybszego wzrostu funduszy własnych niż łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko. Przyrost funduszy własnych związany był przede wszystkim z podziałem wyniku za 2018 r. oraz z zaliczeniem funduszu udziałowego do funduszy CET1 opłaconego do 28 czerwca 2013 r. oraz – za zgodą KNF – opłaconego po tym terminie.

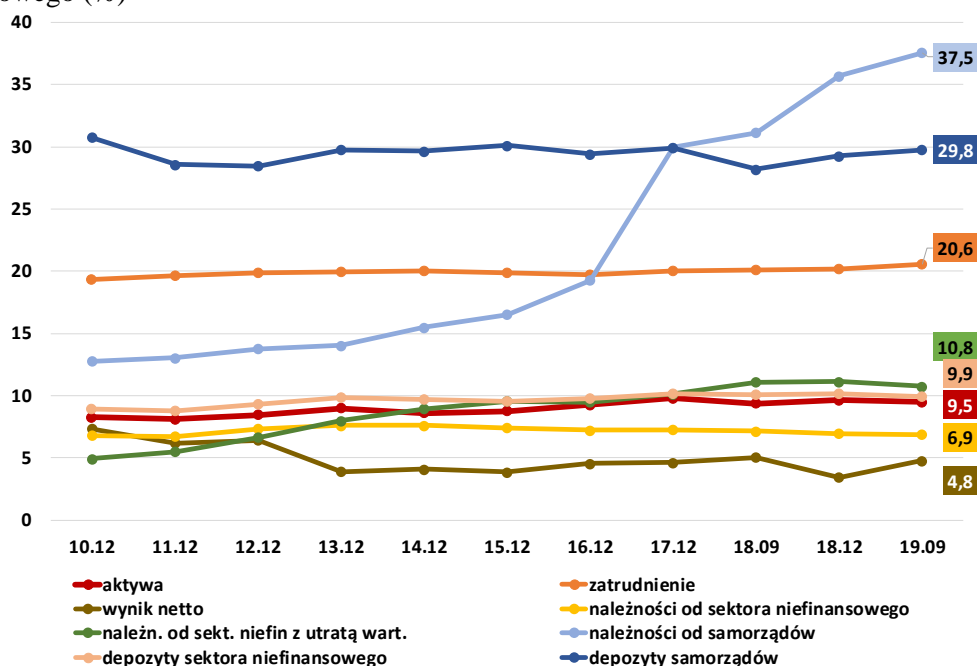
2.1 Sektor spółdzielczy na tle sektora bankowego

Sektor spółdzielczy miał dość stabilny udział w rynku bankowym (pod względem aktywów, zatrudnienia, depozytów sektora niefinansowego i samorządów, należności od sektora niefinansowego), wyjąwszy udział w kredytach dla sektora samorządowego, gdzie odnotowano wzrost udziału.

Sektor spółdzielczy ma nieproporcjonalnie duży udział w zatrudnieniu w stosunku do aktywów. Wynika to z faktu, iż jest rozproszony, a banki działają w mniejszej skali. Poszczególne funkcje są powielane w każdym banku.

Warto zwrócić uwagę na znaczenie sektora spółdzielczego w obsłudze samorządów: wysoki udział w depozytach oraz rosnący udział w kredytach.

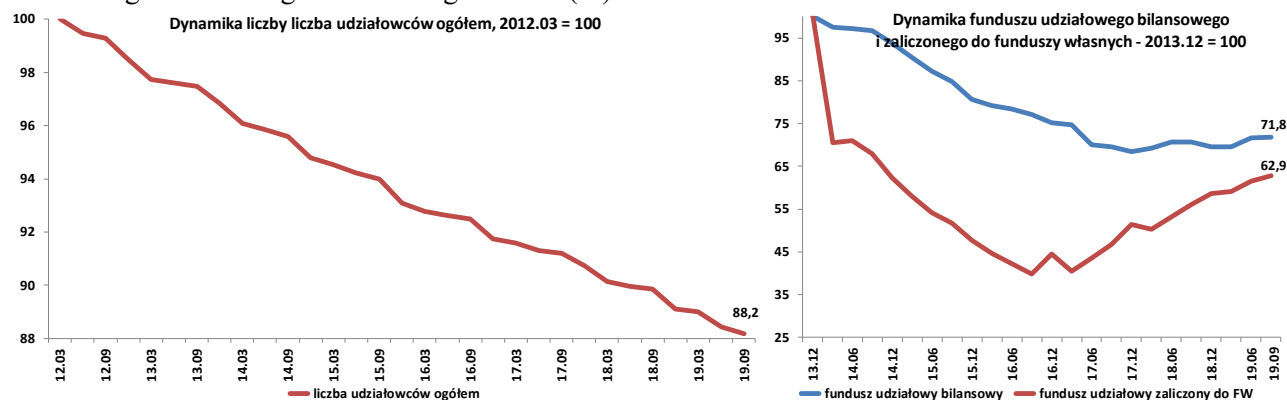
Wykres 2.2 Udziały sektora spółdzielczego (banki spółdzielcze i zrzeszające) w podstawowych wielkościach sektora bankowego (%)

2.2 Udziałowcy i fundusz udziałowy

Fundusz udziałowy bilansowy banków spółdzielczych wyniósł na koniec września 2019 r. 531 mln zł, natomiast zaliczony do funduszy CET1 465 mln zł, tj. 87,5% funduszu bilansowego.

Wykres 2.3 Dynamika liczby udziałowców – osób fizycznych – banków spółdzielczych oraz funduszu udziałowego bilansowego i zaliczonego do FW (%)

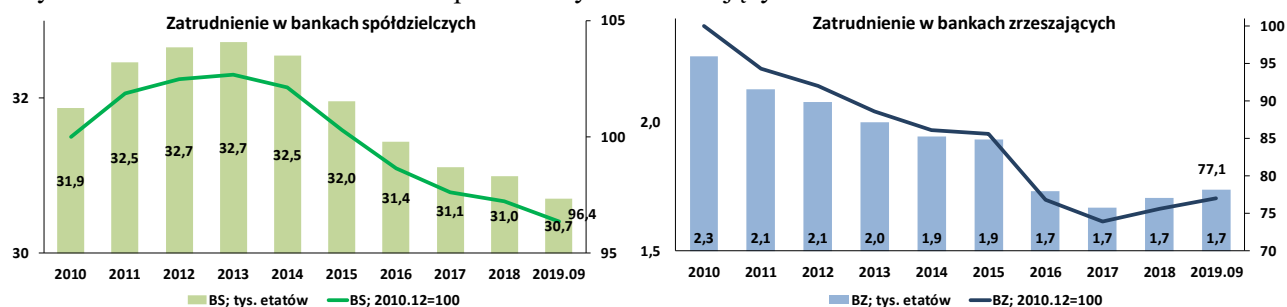

2.3 Zatrudnienie i placówki

Zatrudnienie w bankach spółdzielczych i zrzeszających powoli zmniejsza się (w bankach spółdzielczych począwszy od 2013 r.), w ciągu trzech kwartałów półrocza 2019 r. zmniejszyło się o 281 osób (o 0,9%). Trzeba zwrócić uwagę (por. wykres 2.2), że udział zatrudnienia w sektorze bankowości spółdzielczej w sektorze bankowym ogółem jest dwukrotnie większy niż udział aktywów sektora spółdzielczego w aktywach sektora bankowego ogółem.

Przeciętne zatrudnienie wyniosło 56,8 etatu.

Wykres 2.4 Zatrudnienie w bankach spółdzielczych i zrzeszających w okresie od 2010 r.

3 Banki spółdzielcze

Suma bilansowa banków spółdzielczych wzrosła, w stosunku do września 2018 r. o 8,6% (o 11,4 mld zł), do 144,5 mld zł (suma bilansowa całego sektora bankowego wzrosła o 7,6%).

Podstawowymi zmianami po stronie pasywów w bankach spółdzielczych były¹:

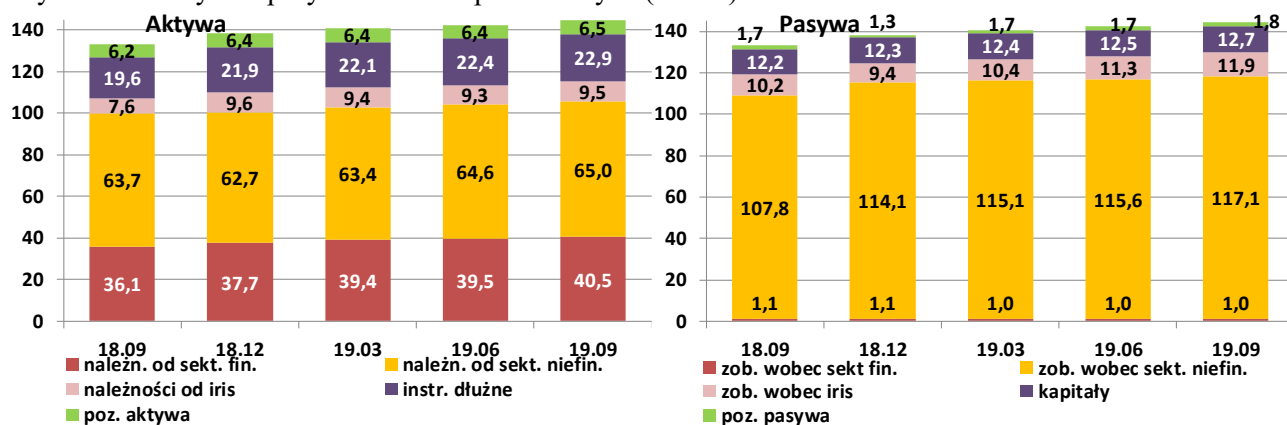
- wzrost zobowiązań wobec sektora niefinansowego o 9,3 mld zł;
- wzrost zobowiązań wobec sektora instytucji rządowych i samorządowych o 1,7 mld zł;
- wzrost kapitałów o 0,4 mld zł;
- spadek zobowiązań wobec sektora finansowego o 0,1 mld zł.

Spśród zmian w aktywach banków spółdzielczych wskazać należy:

- wzrost należności od sektora finansowego o 4,4 mld zł;
- wzrost należności od sektora instytucji rządowych i samorządowych o 2,0 mld zł;
- wzrost instrumentów dłużnych o 3,3 mld zł;
- wzrost należności od sektora niefinansowego o 1,4 mld zł;
- wzrost pozostałych aktywów o 0,4 mld zł.

Tendencje zmian były bardzo zbliżone do zaobserwowanych na koniec I półrocza 2019 r.

Wykres 3.1 Aktywa i pasywa banków spółdzielczych (mld zł)

3.1 Kredyty i inne należności brutto banków spółdzielczych

Należności brutto banków spółdzielczych od trzech sektorów (finansowego, niefinansowego oraz rządowego i samorządowego) wzrosły o 7,0% (w całym sektorze bankowym o 5,5%), ze 111,2 mld zł do 118,9 mld zł.

¹ Ewentualne różnice pomiędzy danymi, z zestawienia a danymi na wykresach spowodowane są zaokrągleniami.

Tabl. 3.1 Banki spółdzielcze – struktura i dynamika kredytów i innych należności brutto ogółem oraz udział należności zagrożonych brutto

	Kredyty i inne należności (mld zł)		Struktura i dynamika należności brutto (%)			Należności zagrożone brutto (%)				
						udział należności zagrożonych		struktura należności zagrożonych		dynamika 18.09=100
	18.09	19.09	18.09	19.09	dynamika 18.09=100	18.09	19.09	18.09	19.09	
monetarne instytucje fin.	36,6	40,6	32,9	34,2	111,0	0,0	0,0	0,0	0,0	141,9
pozostałe instytucje fin.	0,6	0,7	0,6	0,6	106,3	8,8	4,6	0,9	0,5	55,4
sektor niefinansowy	66,3	68,1	59,7	57,3	102,6	8,8	8,9	98,6	99,2	103,2
sektor samorządowy	7,5	9,5	6,8	8,0	125,8	0,3	0,2	0,4	0,3	67,0
sektor rządowy i FUS	0,0	0,0	0,0	0,0	126,0	0,0	0,0	0,0	0,0	35,6
Razem	111,2	118,9	100,0	100,0	107,0	5,3	5,1	100,0	100,0	102,6

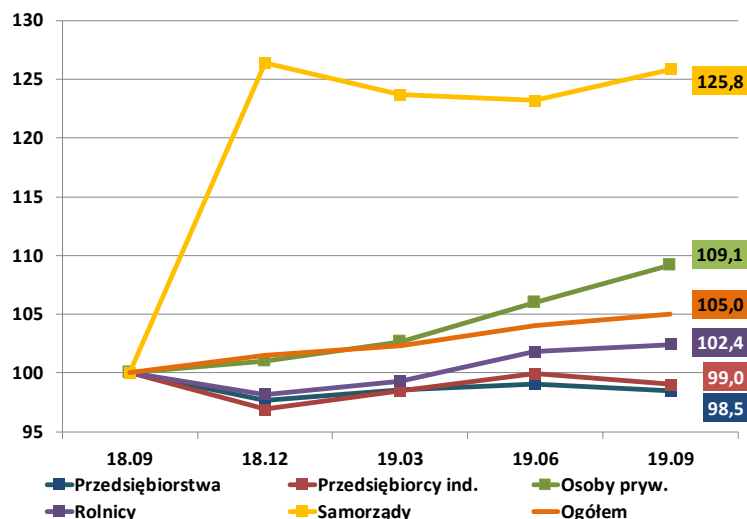
Zauważyć trzeba, że należności zagrożone w portfelu kredytów od sektora niefinansowego stanowiły 99,2% wszystkich należności zagrożonych całego portfela kredytowego. Jednocześnie dynamika należności ogółem wyprzedzała dynamikę należności zagrożonych (odpowiednio 107,0% i 102,6%), a w przypadku należności od sektora niefinansowego dynamika należności zagrożonych wyprzedzała dynamikę należności ogółem (odpowiednio: 103,2% i 102,6%).

3.1.1 Kredyty i inne należności brutto od sektorów niefinansowego i samorządowego

Należności banków spółdzielczych od sektorów niefinansowego i samorządowego wzrosły w stosunku do września 2018 r. o 5,0% do 77,6 mld zł (w całym sektorze bankowym o 5,9%).

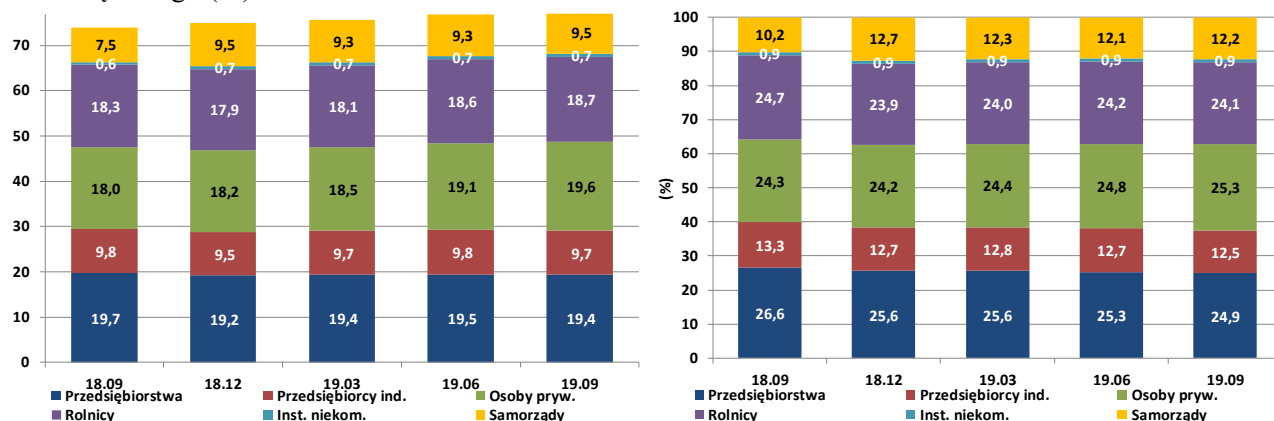
W IV kwartale 2018 r. należności od samorządów bardzo silnie wzrosły. W I półroczu 2019 r. nastąpił niewielki spadek, by w III kwartale 2019 r. ponownie zanotować wzrost. Trzeba też zauważyć znaczący wzrost należności od osób prywatnych. Oba te zjawiska świadczą o próbie przeorientowania polityki kredytowej przez banki spółdzielcze. Jest to zjawisko (zwłaszcza wzrost kredytów dla osób prywatnych) obserwowane od dłuższego czasu i świadczy o zwiększającym się zainteresowaniu banków spółdzielczych tymi rynkami. Banki te wciąż jednak zainteresowane są przede wszystkim finansowaniem działalności gospodarczej i rolniczej (kredyty na ten cel stanowią ponad 70% należności od sektora niefinansowego).

Wykres 3.2 Banki spółdzielcze – dynamika należności od podmiotów sektora niefinansowego i samorządowego, 2018.09 = 100

Należy dodać, że 63,8% kredytów dla osób prywatnych to kredyty mieszkaniowe. Ich saldo wynosiło na koniec września 2019 r. 12,5 mld zł (18,4% kredytów dla sektora niefinansowego), z czego 12,3 mln zł było denominowane w walutach obcych.

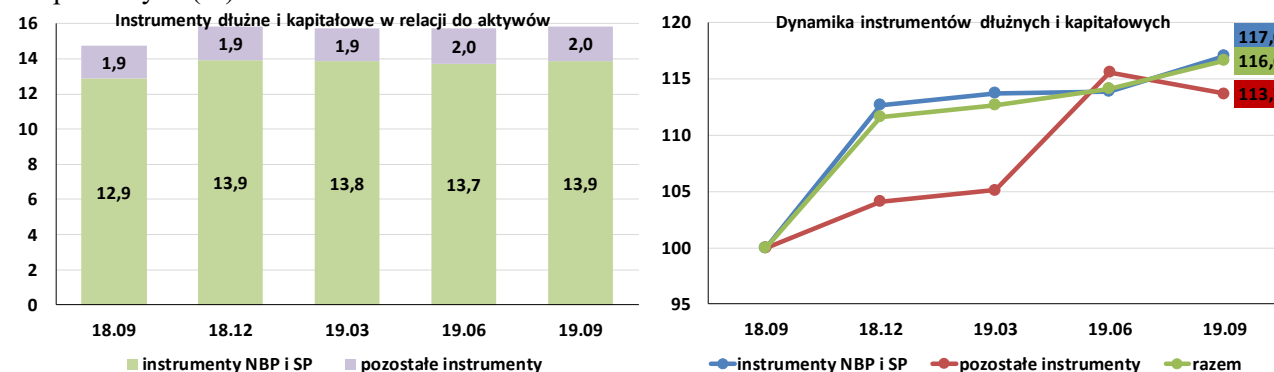
Wykres 3.3 Banki spółdzielcze – saldo (mld zł) i struktura należności od sektora niefinansowego i samorządowego (%)

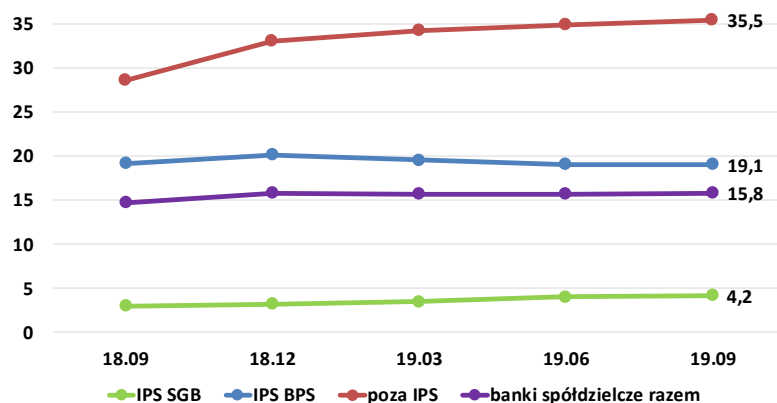
3.2 Instrumenty dłużne

Instrumenty dłużne w bankach spółdzielczych (również w bankach zrzeszających) – zwłaszcza bony NBP i obligacje SP – pełnią głównie rolę zabezpieczenia płynności. Niemniej na ich poziom w relacji do aktywów wyraźny wpływ ma również popyt na kredyt w terenie działania zrzeszonych banków spółdzielczych. Banki spółdzielcze w IPS BPS posiadają kilkakrotnie więcej instrumentów dłużnych – w relacji do aktywów – niż banki spółdzielcze w IPS SGB. Obrazuje to wykres 3.5 poniżej. Banki spółdzielcze w IPS SGB zabezpieczają swoją płynność głównie lokatami w banku zrzeszającym.

Wykres 3.4 Banki spółdzielcze – dynamika (2018.09 = 100) oraz udział w aktywach instrumentów dłużnych i kapitałowych (%)

Wykres 3.5 Banki spółdzielcze – instrumenty dłużne i kapitałowe w relacji do aktywów (%)

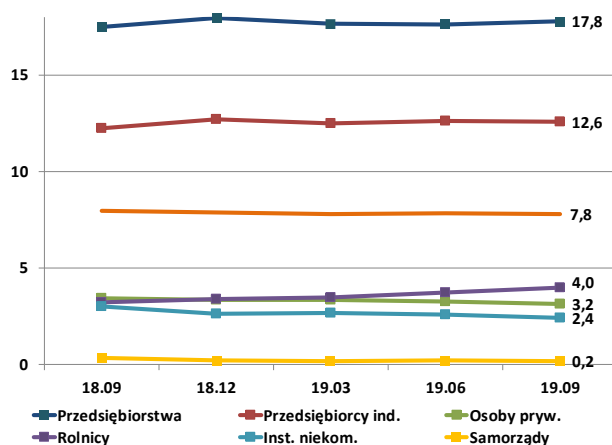

3.3 Jakość należności od sektora niefinansowego i jednostek samorządu terytorialnego

Jakość należności banków spółdzielczych od sektora niefinansowego i jednostek samorządu terytorialnego w stosunku do września 2018 r. poprawiła się nieznacznie: udział należności zagrożonych w należnościach ogółem od sektorów niefinansowego oraz samorządowego wyniósł 7,8% (we wrześniu 2018 r. 8,0%).

Udział należności zagrożonych w należnościach od sektora niefinansowego wyniósł we wrześniu 2019 r. 8,9% (we wrześniu 2018 r. 8,8%), wzrost ten wynikał przede wszystkim z pogorszenia jakości należności od MŚP i przedsiębiorców indywidualnych.

Wykres 3.6 Banki spółdzielcze – udział należności zagrożonych w należnościach od sektora niefinansowego i samorządowego (%)

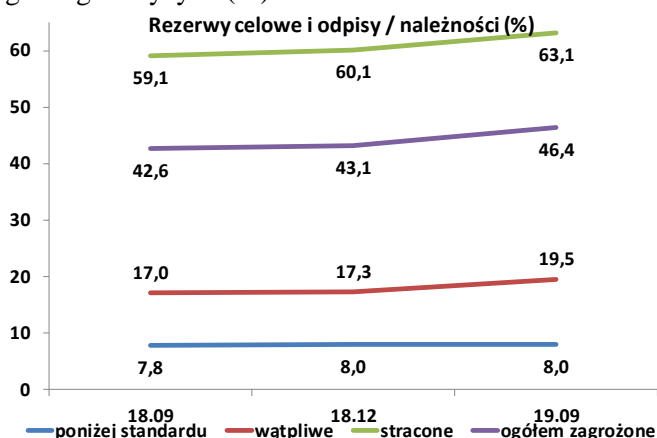

Utrzymuje się dobra jakość należności od osób prywatnych, w tej grupie klientów należy zasygnalizować jakość kredytów mieszkaniowych, w których udział należności zagrożonych wyniósł we wrześniu 2019 r. 1,5% (we wrześniu 2018 r. 1,6%). Należy jednak zauważyć, że jest to portfel o wysokiej dynamice wzrostu.

3.3.1 Rezerwy celowe oraz odpisy na należności zagrożone

Rozporządzenie Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 12 października 2017 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie zasad tworzenia rezerw na ryzyko związane z działalnością banków spowodowało istotne zwiększenie poziomu wyrezerwowania należności z utratą wartości od sektora niefinansowego, począwszy od grudnia 2017 r. Wynikiem rozporządzenia było zwiększenie podstawy tworzenia rezerw celowych o odsetki zastrzeżone, a w konsekwencji utworzenie odpisów aktualizujących na te odsetki, czego do tej pory banki stosujące zasady PSR nie robiły. Powyższa zmiana wpłynęła także korzystnie na wyniki banków spółdzielczych, gdyż odsetki zastrzeżone nie stanowiły przychodu banku a obecnie są zaliczane do przychodów odsetkowych. Stosowny odpis na te odsetki jest tworzony zgodnie z przepisami powyższego rozporządzenia w odpowiednim procencie w zależności od grupy ryzyka danej należności. Zauważyć należy, że część banków spółdzielczych nadal tworzy ww. odpisy w kwocie odpowiadającej 100% naliczonych odsetek. W tych przypadkach ww. zmiana nie miała wpływu na wyniki tych banków. Niezależnie od powyższych zmian wskazać należy, że średni poziom wyrezerwowania w sektorze stale rośnie.

Wykres 3.7 Banki spółdzielcze – relacja rezerw celowych oraz odpisów aktualizujących do należności od sektora niefinansowego wg kategorii ryzyka (%)

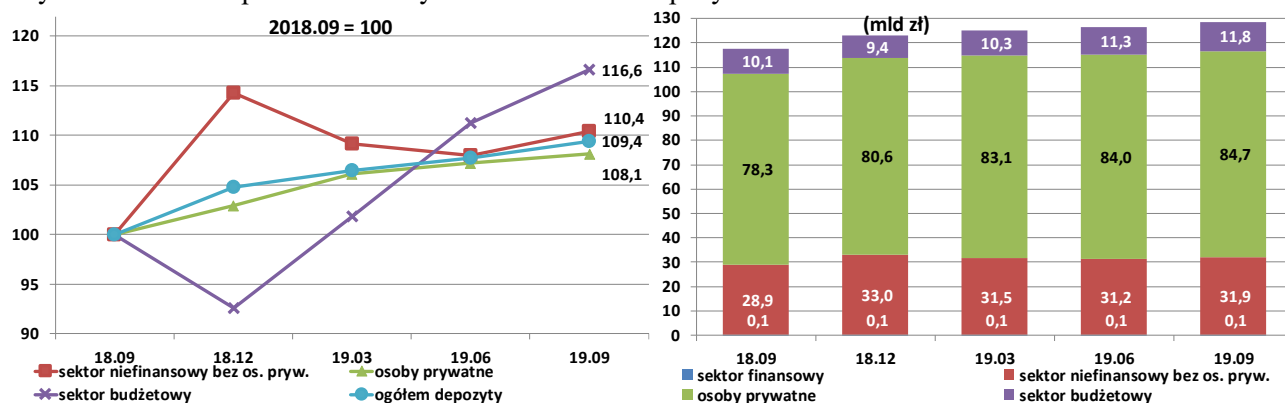
W stosunku do banków o najniższym poziomie wyrezerwowania należności, skierowane zostały wystąpienia nadzorcze z żądaniem przekazania informacji umożliwiającej weryfikację formalnej poprawności działań

podjętych przez banki w tym zakresie. Tego typu działania podejmowane są również w trakcie aktualizacji kwartalnych ocen BION.

3.4 Depozyty banków spółdzielczych

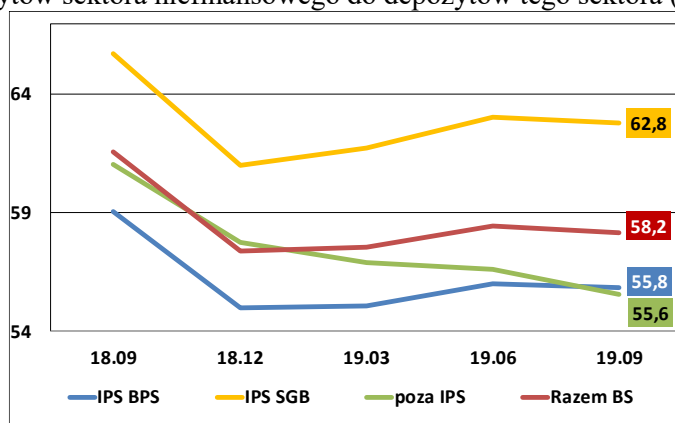
Depozyty w bankach spółdzielczych wzrosły w stosunku do września 2018 r. o 9,4%, (w sektorze bankowym o 11,1%) do 128,5 mld zł.

Wykres 3.8 Banki spółdzielcze – dynamika i wartość depozytów

Największy wpływ na przyrost depozytów miały depozyty osób prywatnych – ich wzrost jest silnie skorelowany ze wzrostem depozytów ogółem. Było to związane ze wzrostem przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto od 2017 r., spadkiem bezrobocia oraz z wypłatami z programu 500+.

Wykres 3.9 Relacja kredytów sektora niefinansowego do depozytów tego sektora (%)

Nadwyżka depozytów nad kredytami jest lokowana w bankach zrzeszających oraz w instrumentach dłużnych.

3.5 Wyniki finansowe i efektywność

Wynik finansowy netto banków spółdzielczych zmniejszył się w stosunku do września 2018 r. o 4,7% (do 518,8 mln zł). Stratę netto w łącznej kwocie 95,6 mln zł poniosło 15 banków.

Wykres 3.10 Banki spółdzielcze – rozliczenie zmian głównych składników rachunku wyników

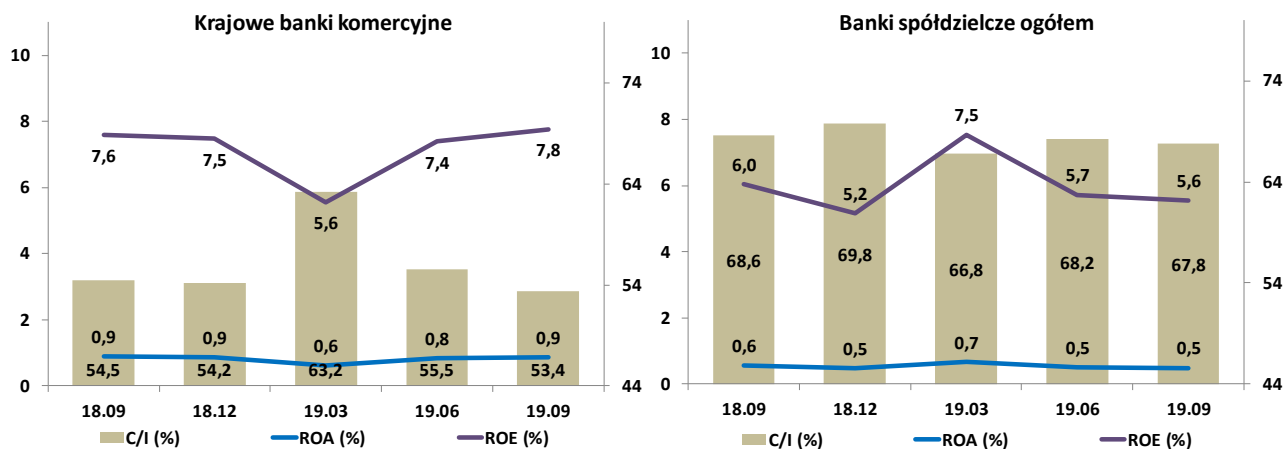
Głównym czynnikiem wzrostu był wynik odsetkowy. Drugim czynnikiem wzrostu były pozostałe przychody i koszty, czyli operacje jednorazowe.

Na obniżenie wyniku oddziaływał wzrost salda rezerw celowych na należności. Drugim czynnikiem silnie oddziałującym negatywnie na wynik netto był wzrost kosztów operacyjnych.

3.5.1 Efektywność

Wynik działalności we wrześniu 2019 r. zmniejszył się o 5,0%, w stosunku do września 2018 r., przy wzroście kosztów operacyjnych o 2,5%.

Wykres 3.11 ROA, ROE oraz C/I krajowych banków komercyjnych i banków spółdzielczych

4 Banki zrzeszające

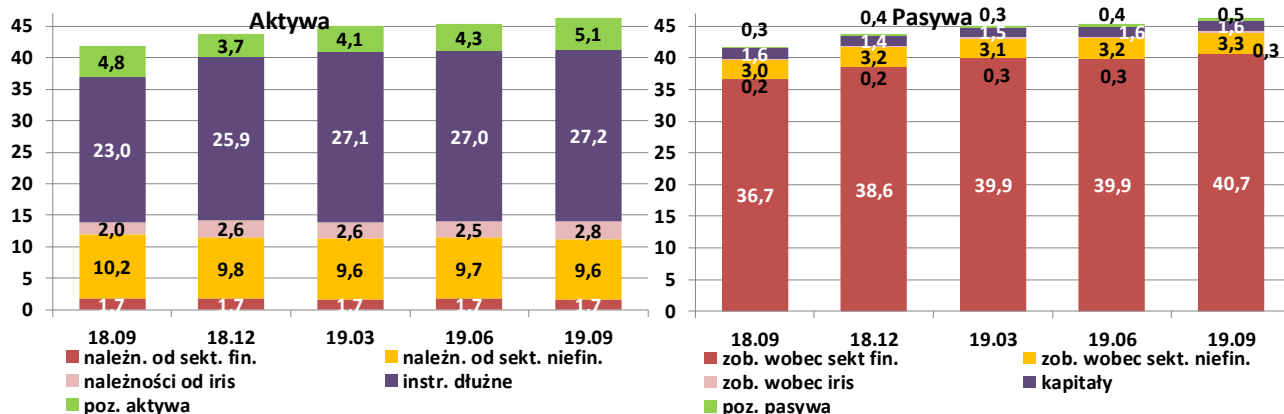
Suma bilansowa banków zrzeszających zwiększyła się od września 2018 r. o 5,2% (o 4,5 mld zł, do 46,3 mld zł).

Główne zmiany po stronie pasywów to zwiększenie zobowiązań wobec sektora finansowego o 4,0 mld zł oraz zobowiązań wobec sektora niefinansowego o 0,4 mld zł.

Spśród zmian w aktywach banków spółdzielczych wskazać należy:

- zwiększenie instrumentów dłużnych o 4,1 mld zł;
- zwiększenie należności od instytucji rządowych i samorządowych o 0,8 mld zł;
- zmniejszenie należności od sektora niefinansowego o 0,6 mld zł.

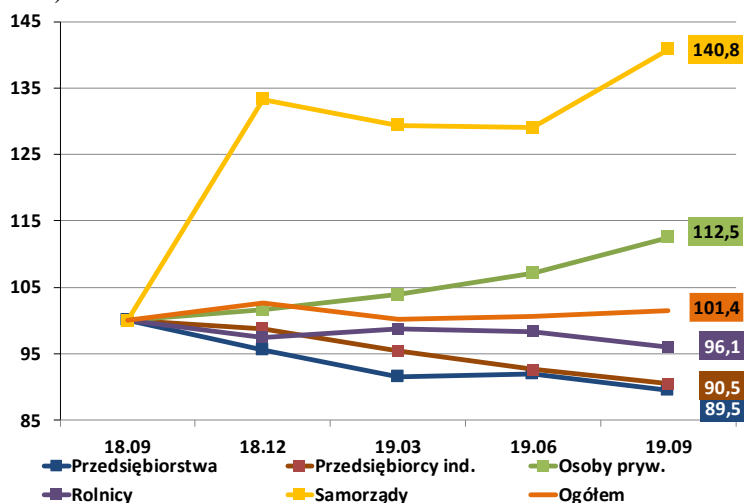
Wykres 4.1 Aktywa i pasywa banków zrzeszających (mld zł)

4.1 Kredyty i inne należności brutto od sektora niefinansowego i samorządowego

Należności brutto banków zrzeszających od sektora niefinansowego i samorządowego wzrosły w stosunku do września 2018 r. o 1,4% i wyniosły 13,3 mld zł, zaś w przypadku samego sektora niefinansowego zmniejszyły się o 5,5%, do 10,5 mld zł.

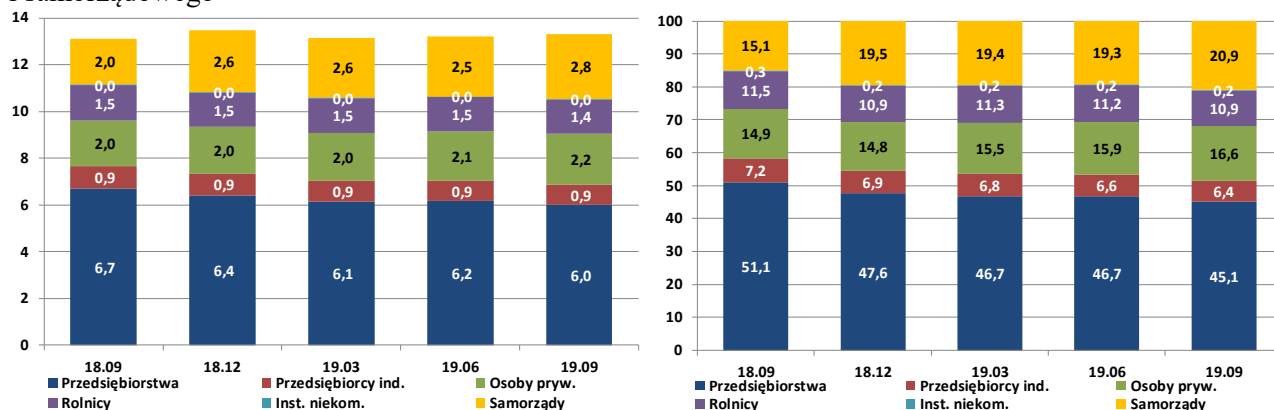
Wykres 4.2 Banki zrzeszające – dynamika należności od sektora niefinansowego i samorządowego wg podmiotów (2018.09 = 100)

W przypadku należności od sektora niefinansowego, podobnie jak w bankach spółdzielczych, najszybciej rosną należności od osób prywatnych, lecz wzrost ten jest niewielki.

Wysoka dynamika należności od samorządów spowodowana jest zwiększonym kredytowaniem samorządów przede wszystkim przez BPS SA.

Wykres 4.3 Banki zrzeszające – saldo (mld zł) i struktura (%) kredytów dla sektorów niefinansowego i samorządowego

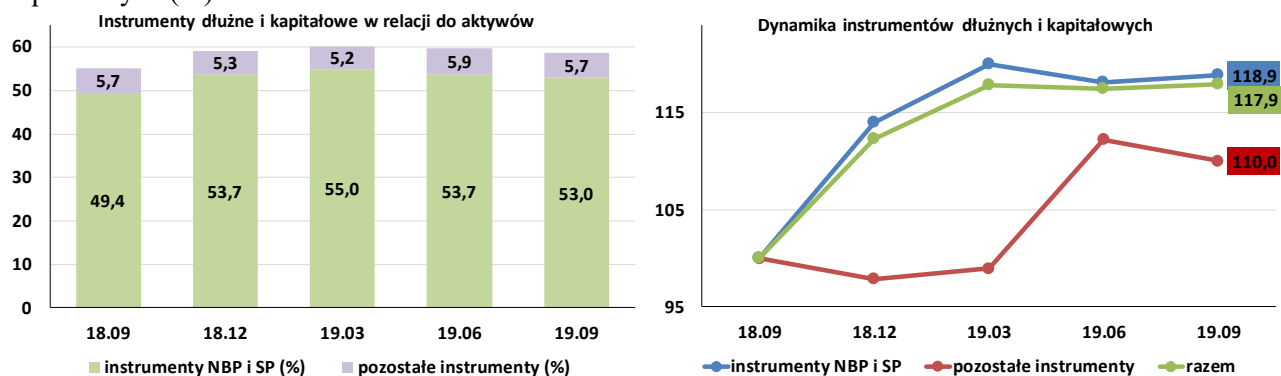
Jeśli chodzi o strukturę podmiotową, banki zrzeszające powielają strukturę banków spółdzielczych, zwłaszcza tych o aktywach większych niż 500 mln zł, przede wszystkim w przypadku finansowania przedsiębiorstw. Koncepcje dotyczące funkcjonowania zrzeszeń, szczególnie po utworzeniu systemów ochrony, zakładają stopniowe ograniczanie samodzielnej działalności kredytowej banków zrzeszających. Dotyczy to w szczególności SGB-Bank SA, którego strategia zakłada ograniczenie działalności kredytowej wyłącznie do kredytów udzielanych w konsorcjach ze zrzeszonymi bankami spółdzielczymi.

4.2 Instrumenty dłużne

Zmiany dwóch podstawowych składników bilansów banków zrzeszających (tzn. instrumentów dłużnych i kapitałowych oraz zobowiązań wobec sektora finansowego, czyli głównie wobec banków zrzeszonych) są ze sobą ściśle powiązane.

Instrumenty dłużne w bankach zrzeszających – zwłaszcza bony NBP i obligacje SP – pełnią głównie rolę zabezpieczenia płynności dla banków spółdzielczych zrzeszonych.

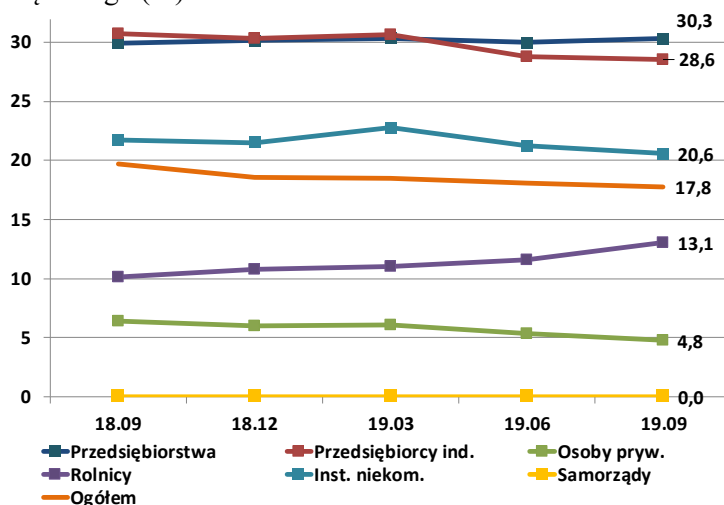
Wykres 4.4 Banki zrzeszające – dynamika (2018.09 = 100) oraz udział w aktywach instrumentów dłużnych i kapitałowych (%)

4.3 Jakość należności banków zrzeszających od sektora niefinansowego

Należności banków zrzeszających od sektora niefinansowego odznaczają się dużo gorszą jakością niż banków spółdzielczych.

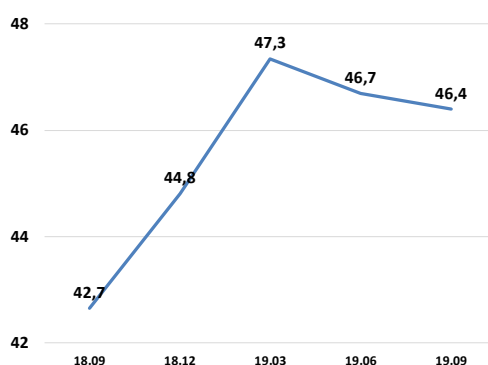
Wykres 4.5 Banki zrzeszające – udział należności ze stwierdzoną utratą wartości w należnościach od sektora niefinansowego i samorządowego (%)

W stosunku do września 2018 r. nastąpiła poprawa jakości należności banków zrzeszających od sektora niefinansowego oraz samorządów.

Wyrezerwowanie należności ze stwierdzoną utratą wartości od sektora niefinansowego w bankach zrzeszających wzrosło z 42,7% we wrześniu 2018 r. do 46,4% we wrześniu 2019 r.

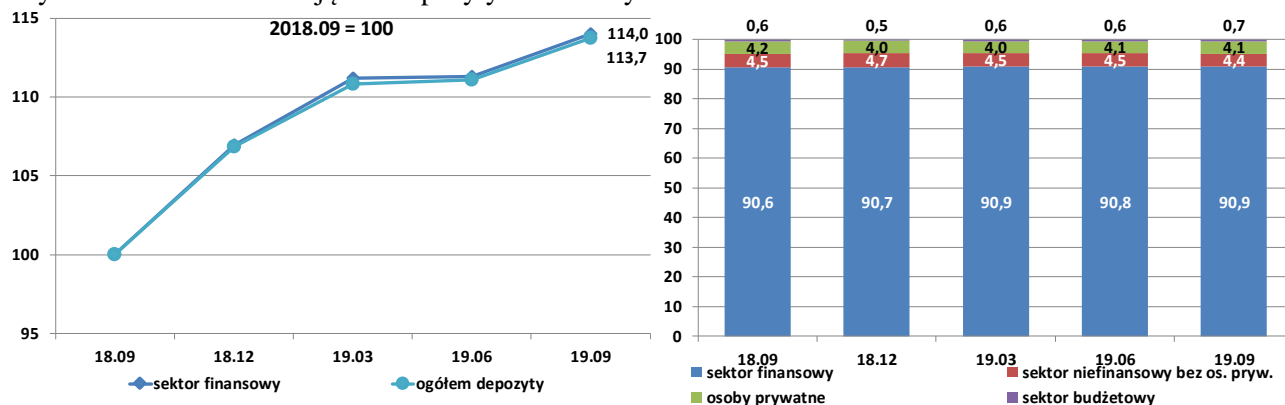
Wykres 4.6 Poziom wyrezerwowania należności od sektora niefinansowego ze stwierdzoną utratą wartości w bankach zrzeszających

4.4 Źródła finansowania działalności – depozyty banków zrzeszających

Depozyty w bankach zrzeszających wzrosły w stosunku do września 2018 r. o 13,7% (tj. o 4,1 mld zł, do 34,9 mld zł). Są one silnie skorelowane z depozytami składanymi przez banki zrzeszone.

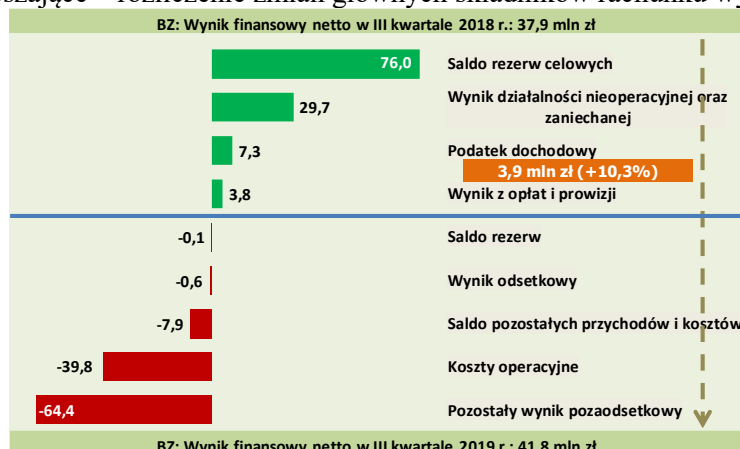
Wykres 4.7 Banki zrzeszające – depozyty oraz ich dynamika

4.5 Wyniki finansowe i efektywność banków zrzeszających

Banki zrzeszające na koniec września 2019 r. wykazały zysk netto w kwocie 41,8 mln zł, tj. o 3,9 mln zł więcej niż we wrześniu 2018 r.

Wykres 4.8 Banki zrzeszające – rozliczenie zmian głównych składników rachunku wyników

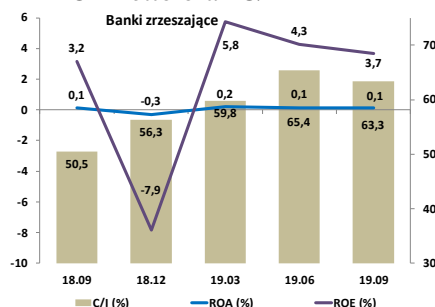

Wynik w głównej mierze został wypracowany wskutek utworzenia mniejszej kwoty rezerw i odpisów niż we wrześniu 2018 r. Obniżyło się natomiast saldo pozostałych przychodów i kosztów.

4.5.1 Efektywność

Wskaźniki efektywnościowe wskazują na niestabilną sytuację banków zrzeszających.

Wykres 4.9 Banki zrzeszające – ROA i ROE netto oraz C/I

5 Sytuacja płynnościowa – normy LCR

Od 1 października 2015 r. obowiązuje Rozporządzenie Delegowane Komisji (UE) 2015/61 z dnia 10 października 2014 r. uzupełniające rozporządzenie CRR w odniesieniu do wymogu pokrycia wpływów netto dla instytucji kredytowych. Rozporządzenie delegowane wskazuje, że instytucje kredytowe zobowiązane są do utrzymywania wskaźnika pokrycia wpływów netto (wskaźnika LCR) na poziomie 100% od dnia 01.01.2018 r.

Bank, który nie spełnia wymogów w zakresie LCR, zobowiązany jest powiadomić o tym właściwe organy i przedstawić tym organom plan szybkiego przywrócenia zgodności z normą, a także codziennie – na koniec każdego dnia roboczego – przekazywać informacje na temat poziomu wskaźnika i jego składowych.

Norma LCR została określona w rozporządzeniu CRR i wprowadzona do polskiego prawa art. 94 ustawy o nadzorze makroostrożnościowym nad systemem finansowym i zarządzaniu kryzysowym w systemie finansowym.

Banki uczestniczące w IPS mogą – na podstawie art. 8 CRR oraz po uzyskaniu indywidualnych zgód KNF – stosować wskaźnik zagregowany dla całej grupy. Banki te w dniu 30 września 2019 r. spełniały normę LCR lub korzystały ze wskaźnika zagregowanego dla całego IPS.

Wszystkie banki spółdzielcze działające poza IPS spełniały indywidualną normę płynności określoną w rozporządzeniu CRR.

6 Fundusze własne

Fundusze własne banków spółdzielczych w stosunku do września 2018 r. wzrosły o 3,1% do 12,5 mld zł.

Łączny współczynnik kapitałowy banków spółdzielczych wyniósł 17,8% (wobec 17,6% we wrześniu 2018 r.), zaś współczynnik Tier1 wyniósł 17,0% wobec 16,7% we wrześniu 2018 r.

Fundusze własne wyższe niż równowartość 5 mln euro posiadały we wrześniu 2019 r. 192 banki wobec 184 we wrześniu 2018 r.

Tabl. 6.1 Rozkład liczby banków spółdzielczych według przedziałów łącznego współczynnika kapitałowego

- 8% TCR wg CRR - 12,875% TCR ze wszystkimi buforami obowiązujący w 2018 r. - 13,5% % TCR ze wszystkimi buforami obowiązujący w 2019 r.	Łączny współczynnik kapitałowy - 2018.09	Łączny współczynnik kapitałowy - 2019.09
TCR <8%	4	3
$8\% \leq \text{TCR} < 12,875\%$	15	6
$12,875\% \leq \text{TCR} < 13,5\%$	13	5
$\text{TCR} \geq 13,5\%$	517	527
Razem	549 ²	541

Fundusze własne banków zrzeszających na koniec września 2019 r. były wyższe o 6,0% niż we wrześniu 2018 r. i wyniosły 2,0 mld zł. Kapitał Tier I stanowił 72,3% funduszy własnych (77,3% we wrześniu 2018 r.).

Przeciętny współczynnik wypłacalności banków zrzeszających wyniósł we wrześniu 2019 r. 14,6% wobec 13,5% rok wcześniej.

Dane liczbowe

Szczegółowe dane liczbowe sektora banków spółdzielczych dostępne są na stronie Urzędu Komisji Nadzoru Finansowego: https://www.knf.gov.pl/publikacje_i_opracowania w zakładce dane statystyczne.

Opracowano w Zespole Metod i Analiz Departamentu Bankowości Spółdzielczej.

² Niniejsza analiza nie uwzględnia danych Banku Spółdzielczego w Grębowie, którego upadłość została ogłoszona w dniu 3 września 2019 r.